

Tőzsér Endre SP

„Olykor túlságosan macsók vagyunk, és nem hagyunk teret a nőknek!”

Ferenc pápának nincsenek kész receptjei, de vannak intuíciói. Bátran elindult a megújulás útján, és arra hív, hogy csatlakozzunk hozzá.

Amikor 2013. július 28-án első külföldi útjáról Rio de Janeiróból hazafelé tartott, Ferenc pápa különleges dologgal lepte meg a repülőn utazó újságírókat: sajtótájékoztatót tartott, még pontosabban: engedte, hogy szabadon, bármiről kérdezzék. Nemcsak a vele utazó újságírókat, de az egész világot meglepte ez a nyíltság, egyenesség és bátorság. A kúria reformjától kezdve sokféle téma előkerült, többek között a nők helye az egyházban.

AZ EGYHÁZ NŐK NÉLKÜL ELVESZTI TERMÉKENYSÉGÉT

Jean-Marie Guénois, a *La Croix* újságírója felidézte a Szentatya előző napi beszédét, amelyet a brazil püspöki kar tagjaihoz intézett (2013. július 27-én). Azt hangsúlyozta, hogy az egyház missziója szempontjából az egész földrészen meg kell erősíteni a családot, különösen is a nők szerepét, akiknek „alapvető szerepe van a hit átadásában, és ők jelentik azt a mindennapi erőforrást a társadalomban, amely előreviszi és megújítja a hitet. Ne csökkentsük le a nők elkötelezett munkáját az egyházban, hanem mozdítsuk elő aktív szerepüket az egyházi közösségben. Ha az egyház elveszíti a nőket – a nőket teljes és igazi dimenziójában tekintve –, akkor annak a veszélynek teszi ki magát, hogy meddő lesz.” Az újságírót az érdekelte, mit jelent, hogy az egyház nők nélkül elveszti termékenységét? Milyen intézkedéseket készült hozni a pápa? Vissza akarja hozni a diakonisszát, vagy a vatikáni hivatalok élére akar nőket állítani?

Válaszában Ferenc pápa nem tudta egészen pontosan megfogalmazni mire gondol: „Nők nélkül az egyház olyan lenne, mint az apostolok testülete Mária nélkül. A nő szerepe az egyházban nem csak az anyaság, nem csak a családanyaság, hanem annál erősebb. [...] Gondolják csak el, hogy Mária fontosabb az apostoloknál! Fontosabb! Az egyház nőnemű: az egyház jegyes, az egyház anyja. [...] De a nő szerepe az egyházban nem redukálódhat arra, hogy ő pusztán anyuka, valamilyen konkrét munkát végző nő... Nem! Másról van itt szó! A pápák... VI. Pál szép dolgokat írt a nőkről, de azt hiszem, előrébb kell haladnunk a nő szerepének és karizmájának kifejtésében. Az egyházat nem lehet megérteni nők nélkül, az egyházban tevékeny nők nélkül, a maguk szerepkörével, amelyet betöltenek.” Egy történelmi példát említett. Az 1870-es háborúban Paraguaynak szinte a teljes lakossága meghalt. Összesen nyolc nő maradt életben, akik meghozták azt a nehéz döntést, hogy igenis gyermeket vállalnak, hogy megmentsek hazájukat, kultúrájukat, hitüket, nyelvüket. „Az egyházban ilyen szemszögből kell a nőre gondolni: merész döntéseket kell hozniuk, de mint nőknek. Ezt világosabban ki kellene fejteni. Azt hiszem, az egyházban még nem foglaltuk meg a nő ▶

igazi, mély teológiáját. Csak ezt teheti, csak azt teheti, most ministrálhat, aztán fel is olvashat a misén, aztán a Karitásznak is lehet az elnöke... De ennél sokkal többről van szó! Meg kell alkotni a nő mélyreható teológiáját.”

A NŐ FONTOSABB A PÜSPÖKÖKNÉL ÉS A PAPOKNÁL!

A sajtótájékoztatón – később – Anna Ferreira, egy brazil újságíró nő visszatért erre a témára. Nem hagyta nyugodni a nők egyházban való részvételének témája, és kérte Ferenc pápát, fejtse ki jobban, mit gondol. Esetleg a nők pappá szentelésére gondol? Ő elismételte, hogy a nő szerepe nem merülhet ki abban, hogy ezt vagy azt tesz, hogy például ministrál, hitoktat vagy a Karitást vezeti. „Többnek kell lennie, mélységében többnek, misztikusan is többnek.” A nők pappá szentelésére nem gondol, mert arról az egyház nyilatkozott, Szent II. János Pál pápa véglegesen bezárta azt a kaput. Ferenc pápa itt ismételtén visszatért a Mária-nő párhuzamhoz: „Mária fontosabb volt az apostoloknál, a püspököknél, a diakónusoknál s a papoknál. A nő az egyházban fontosabb a püspököknél és a papoknál! Hogyan? Épp ez az, amit világosabban, alaposabban ki kell fejtenünk, úgy vélem, hiányzik a teológiai kifejtése ennek.”

Hasonló gondolatokat azonban már akkor megfogalmazott Ferenc pápa, amikor Buenos Aires érsekeként a tévében egy beszélgetős műsor keretében Abraham Skorka rabbival közösen beszéltek a nők szerepéről a keresztény-

ségben, illetve a zsidóságban. Akkor Jorge Bergoglio elmondta, hogy a katolicizmusban sok nő vezet igeliturgiát, de papi hivatást nem gyakorolhatnak. „A nőknek a keresztények közt más szerep jut, amely Mária alakjában tükröződik. Ő az, aki magához öleli a társadalmat, aki megtartja, ő a közösség anyja. A nőké az anyaság, a gyengédség adománya; ha mindezek a javak nem gazdagítanak egy vallási közösséget, akkor az nemcsak férfipártivá, hanem egy rideg, kemény és nem kellő módon megszentelt társasággá válik. Az, hogy a nők nem gyakorolhatják a papi hivatást, nem azt jelenti, hogy kevesebbet érnek, mint a férfiak. Sőt, a mi felfogásunk szerint Szűz Mária fölötté áll az apostoloknak. [...] Az egyházban való női jelenlétéről eddig nem sokat beszéltek, mert a férfiközpontúság kísértése nem hagyott teret arra, hogy láthatóvá tegyék, milyen hely illeti meg a nőket a közösségben.” (Bergoglio, Jorge – Skorka, Abraham: *Az égről és a földről*. Bp., 2014, Holnap Kiadó, 87–88. p.)

A Szentatya gyakran megemlíti, hogy mind az egyházban, mind a társadalomban több teret kell adnunk a nőknek. Így például, amikor Fülöp-szigeteki útján Manilában fiatalokkal találkozott a Szent Tamás Egyetem sportközpontjában 2015. január 18-án, szóvá tette, hogy a nők milyen kevesen vannak ott jelen. „Túl kevés! A nőknek sok mondanivalójuk van számunkra a mai társadalomban. Olykor túlságosan macsók vagyunk, és nem hagyunk teret a nőknek. Pedig a nő más szemmel tudja nézni a dolgokat, mint a férfiak. A nők olyan kérdéseket tudnak feltenni, amelyeket mi, férfiak nem vagyunk képesek megérteni. Figyeljétek csak meg: ő [a kislány: Glyzelle] tette fel ma az egyetlen kérdést, amely nem kapott választ. Nem voltak rá szavai, ezért könnyekkel kellett kifejeznie. Ezért amikor a következő pápa jön Manilába, akkor legyenek többen a nők!”

Ugyanezt a gondolatot megfogalmazta abban a híres katekézisében is, amelyet 2015. április 15-én tartott arról, hogy a férfit és a nőt együtt teremtetten Isten a maga képére, és amelyben világosan megfogalmazta, hogy a nemi különbségek eltörlése nem megoldás, hanem maga a probléma: „Jézusnak a nőkhöz való evangéliumi hozzáállása – a miénknél kedvezőtlenebb körülmények között, amikor a nő ténylegesen másodrendű volt – erős fényvel világít meg egy olyan utat, amely messzire visz, és amelyen alig tettünk meg eddig pár lépést. Még nem értettük meg egész mélységében, milyen dolgokat adhat

nekünk és az egész társadalomnak a női génusz: a nő más szemmel látja a dolgokat, és ez kiegészíti a férfiak gondolkodását. Ezen az úton pedig nagyobb kreativitással és merészséggel kell előrehaladnunk!”

A nők sajátos hozzájárulását a társadalmi és az egyházi élethez már az *Evangelii gaudium* apostoli buzdítás is megfogalmazta: „Az egyház elismeri a nők nélkülözhetetlen szolgálatát a társadalomban a maguk érzékenységgel, intuícióival és bizonyos különleges képességeivel, melyek általában inkább a nők, mint a férfiak jellemvonásai. Ilyen például a mások iránti sajátos női figyelem, mely különlegesen – még ha nem is kizárólagosan – az anyaságban mutatkozik meg. Örömmel látom, hogy számos nő osztozik a papokkal a lelkipásztori felelősségben, az emberek szolgálatában, családok vagy csoportok támogatásában, és új hozzájárulást nyújtanak a teológiai reflexióhoz.” (103. pont)

A NŐK ADJÁK ÁT NEKÜNK A HITET

Meglepő lehet számunkra, amikor Ferenc pápa fölébe helyezi a nőket még a püspököknek és a papoknak is. Pedig ha jobban meggondoljuk, nagyon igaza van. Megválasztása után rögtön a második általános kihallgatása során alkalma volt beszélni a nőknek erről az elsődleges szerepéről. 2013. április 3-án Jézus feltámadásáról tartotta katekézisének. Hangsúlyozta, hogy a feltámadás eseményének az első tanúi a nők voltak: „A nőket a szeretet indítja, és hittel tudják fogadni ezt a hírt: hisznek és mindjárt tovább is adják, nem tartják meg magukban, hanem adják tovább. Nem tudják magukban tartani annak örömét, hogy Jézus él, a reményt, amely eltölti a szívüket. [...] A feltámadás első tanúi nők. Szép dolog ez. És ez egy kicsit a nők küldetése: az édesanyáké, a nőké! Tanúságot tenni gyermekeiknek, unokáiknak arról, hogy Jézus él, Ő az élő, a feltámadott. Édesanyák és nők, végezzétek ezt a tanúságát!”

Ha belegondolunk, még mielőtt az egyházban valaki papi szolgálatot vállalna, vagy püspöki szolgálatot bízának rá, előtte ő egy világi hívő, egyszerű tagja az egyháznak, és sok esetben keresztény voltát annak köszönheti, hogy kisgyermekkorában édesanyja megtanította keresztet vetni, imádkozni, hívő módon szemlélni a világot, hívő módon gondolkodni és cselekedni.

Erről Ferenc pápának nagyon konkrét, személyes tapasztalata is van, amelyről több alkalommal is mesélt már, így például 2013. május 18-án, pünkösdi vigíliáján a Szent

Péter téren, amikor világi mozgalmakkal, közösségekkel, társulatokkal beszélgetett: „Megkaptam azt a kegyelmet, hogy olyan családban nőttem fel, amelyben a hitet egyszerűen és konkrét módon élték meg. De főleg a nagymamám, édesapám anyja volt az, aki rányomta bélyegét hívő fejlődésekre. Ő olyan asszony volt, aki elmagyarázta nekünk a dolgokat, beszélt nekünk Jézusról, tanította nekünk a katekizmust. Sosem felejttem el, hogy nagypénteken este elvitt minket a gyertyás körmenetre, és ennek a körmenetnek a végén elértünk a »fekvő Krisztushoz«, és akkor nagymama letérdeltetett minket, gyerekeket, és ezt mondta: »Nézzétek, [Jézus] halott, de holnap feltámad.« A keresztény örömhír épp ettől az asszonytól, a nagymamámtól hallottam! Ugye milyen szép ez! Az örömhír első meghirdetése otthon, a családi körben történik! És most annak a sok anyukának és nagymamának a szeretetére gondolok, akik a hitet továbbadják. Ők azok, akik átadják a hitet. Ez történt az első időkben is, mert Szent Pál azt mondta Timóteusnak: »Emlékszem édesanyád és nagymamád hitére« (vö. 2Tim 1,5). Minden anyuka és minden nagymama, aki itt van, gondolkodjatok erre! Átadni a hitet! Mert Isten mellénk állít olyan embereket, akik segítik utunkat a hitben.” Ferenc pápa az- ►

óta is gyakran utal Szent Pálnak erre a mondatára, amikor arra biztatja hallgatóságát, hogy becsüljék meg az anyákat és nagymamákat, hiszen a hit átadásában nélkülözhetetlen szerepet játszanak.

A NŐK NEM RABSZOLGAMUNKÁRA VALÓK AZ EGYHÁZBAN

Amikor 2013. október 12-én szimpóziumot tartottak a Vatikánban Szent II. János Pál pápa *Mulieris dignitatem* kezdetű apostoli levelének huszonötödik évfordulója alkalmából, Ferenc pápa két ellentétes veszélyre hívta fel a résztvevők figyelmét: nem szabad az anyaságot egy társadalmi szerepre redukálni, nem szabad pusztán feladatnak tartani, amely, még ha nemes is, valójában félreállítja a nőt a benne rejlő képességekkel, nem becsüli meg teljesen a közösség építésében. A másik veszély az a hamis emancipáció, melynek során a nő elveszíti igazi női jellegzetességeit. Kiemeli, hogy „a nőknek különleges érzéke van »Isten dolgai« iránt, mindenekelőtt segít felfognunk Isten irgalmasságát, gyengédségét és szeretetét”. Azt is fájlatja, amikor azt látja, hogy a nőkkel szinte rabszolgaként bánnak a plébániákon vagy az egyházi szervezetekben. Ugyanígy felhívja a figyelmet az *Evangelii gaudium*ban, hogy „a férfiaknak fenntartott papság [...] különleges konfliktus okává válhat, ha a szentségi hatalmat túlságosan azonosítják az uralkodással. [...] Az, hogy a pap Krisztushoz, a Főhöz [...] hasonul, nem foglal magában olyan természetű felmagasztalást, amely a papot minden egyéb csúcsára állítaná. Az egyházban a funkciók »nem engednek teret egyeseknek a többiek felett állásához«.” (104. pont)

OTT IS TÖBB NŐ KELL AZ EGYHÁZBAN, AHOL JELENTŐS DÖNTÉSEK SZÜLETNEK!

Természetesen Antonio Spadaro jezsuita atya is feltette a nők egyházban betöltött szerepére vonatkozó kérdését a Szentatyának abban a híres interjúbán, amelyet még 2013

augusztusában készített vele a Szent Márta-házban. Ferenc pápa ismét hangsúlyozta, hogy ki kell tágítani a tereket az egyházban a hatékonyabb női jelenlét számára, óvott a „szoknyás macsóságtól”, figyelmeztetett a nők komoly kérdésfelvetéseire, egy a nőkre irányuló elmélyültebb teológia kidolgozásának szükségességét is szorgalmazta. Végül egy nagyon konkrét dolgot említett: „*A női géniusz szükséges mindazon helyen, ahol fontos döntéseket hoznak. A kihívás ma éppen ez: átgondolni a nő sajátos helyét azokban a feladatkörökben, ahol az egyházban hatalomgyakorlás folyik.*” (Horváth Árpád szerk.: *Jó napot! Ferenc pápa vagyok.* Budapest, 2013, Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, 34. p.) Később ezt az *Evangelii gaudium* is pontosan megfogalmazta: „*az egyházban tovább kell szélesíteni a mozgásteret a határozottabb női jelenlét számára. Mert »a női géniuszra a társadalmi élet minden kifejeződési formájában szükség van, ezért biztosítani kell a nők jelenlétét a munka világában«, valamint egyéb helyeken, ahol jelentős döntések születnek mind az egyházban, mind a társadalmi struktúrákban.*” (103. pont) „*Nagy kihívás ez a püspököknek és a teológusoknak, akik segíthetnének jobban felismerni, hogy ez mit foglal magában a nők lehetséges szerepe tekintetében ott, ahol jelentős döntéseket hoznak az egyház különböző területein.*” (104. pont)

Tudjuk, Ferenc pápa igyekszik mindenben élen járni, és amit az egyház más tagjaitól, az egyházi élet más szintjeitől kér, azt ő maga kezdi el. Folyik a római kúria reformja, amely azt is magában foglalja, hogy több vatikáni hivatal (dikasztériumot) összevonnak és újakat hoznak létre, így például egy olyat, amely a világi hívőkért, a családért és az életvédelemért lesz felelős. Elképzelhető, hogy olyan tisztségekbe, feladatkörökbe, melyeknek betöltéséhez nem szükséges a papi felszenteltség, nők fognak kerülni. Ahogyan például a Szentatya a kollegialitás nagyobb érvényesülése felé tesz lépéseket az egyetemes egyház vezetésében, és szorgalmazza, hogy az egyházi élet alacsonyabb szintjein is hasonlóan tegyenek, ugyanígy hasonló

procedurák indulhatnak el és kell elindulniuk annak érdekében is, hogy a nők nagyobb megbecsülésnek örvendjenek, és nagyobb mértékben jelen legyenek a döntések meghozatalakor és a szervezeti struktúrában.

Meglepő lehet számunkra,
amikor Ferenc pápa fölébe
helyezi a nőket még a
püspököknek és a papoknak is.